

REFERÁTUMOK

KÖNYVEK

6/K/70

001.89:023

DOUGHERTY, Richard M. - HEINRITZ, Fred.J.:
 Scientific management of library operations.
 /Szervezéstudomány és a könyvtári tevékenységek/
 New York - London, Scarecrow Press, 1966. XI, 258 p.

A szervezéstudomány kialakulása elválaszthatatlan a társadalomtudományoknak attól a fejlődési folyamatától, amely a múlt század végén, a XX. század elején ment végbe, s amelynek sajátos jellemzője a természettudományos módszereknek a társadalom vizsgálatára való alkalmazása. Ez a folyamat fokozatosan ragadta meg a társadalom különböző tevékenységfűrészeit: az iparból kiindulva apránként kiterjedt az ügyviteli, igazgatási, szolgáltató tevékenységekre; s így a könyvtárak munkájára is.

A szerzők rövid történeti áttekintésben érintik a szervezéstudomány térhódításának főbb állomásait /TAYLOR munkássága, a Hawthorne-i vizsgálat stb./; mintegy előkészítő lépcsőfokoknak tekintve azokat a könyvtárak működésének ésszerű alapokon való megszervezéséhez. Mert egyes könyvtárosok a verziója - munkájuk speciális kvalifikáltságára való hivatkozással - nyilván nem tartóztathatja fel azt az általános törekvést, amely a legkülönbözőbb emberi tevékenységek racionalizálására irányul, s amely alól természetesen a könyvtárak - mint sokrétű tevékenységet folytató szolgáltató jellegű intézmények - sem jelenthetnek kivételt.

A könyveknek a könyvtárba való beszállításától a könyvek előkészítésén, raktározásán, karbantartásán, folyamatos regisztrálásán stb keresztül a könyvkölcsönzésig számtalan olyan tevékenység létezik, amelyek elengedhetetlenül szükségesek egy könyvtár megfelelő működéséhez. E tevékenységek racionális megszervezése kettős célt szolgál: az olvasók igényeinek magasabb színvonalu kielégítését és a könyvtár gazdasági helyzetének javítását. Bár ez a két követelmény elvileg ellentmondhat egymásnak, a szervezéstudomány a tevékenységek ésszerű elrendezésével rendszerint olyan lehetőségeket tár fel - amint ezt a szerzők meggyőzően bizonyítják - hogy a könyvtár működési költségeinek csökkenése együttjár olvasószolgálati alapfunkciójának magasabb színvonalu betöltésével.

A magyar nyelvben a scientific management általános jelentésének kétségkívül a szervezéstudomány fordítás felel meg leginkább. Bár a szerzők saját definíciójukban úgy határozzák meg, mint a "modern tudomány elveinek és módszereinek az igazgatás problémáira való alkalmazását", és így a mi "ügyvitelszervezésünk" szűkebb értelmezéséhez közelítenek; ennek ellenére a kifejezést maguk is a szervezéstudomány általánosabb jelentésében használják többnyire.

A szervezés első lépése: a könyvtár működésével kapcsolatos tevékenységek áttekintése. Erre a célra mutatják be a szerzők a különböző folyamatábrákat /folyamatdiagram, hasábdíagram, döntési folyamat-ábra/. A folyamatábrák alapján kezdődik a szervezési munka elemzési szakasza: a részletes diagramokon pontosan nyomon lehet követni mind a könyvtárosi munka fázisait, mind az adminisztrációval kapcsolatos nyomtatványok /úrlapok, kartonok stb./ utjának szakaszait. Ezek ismeretében a szervezési szakember már konkrét javaslatokat tud tenni:

1. felesleges műveletek elhagyására;
2. bizonyos tevékenységek összevonására, kombinációjára;
3. a műveleti sorrend felcserélésére;
4. egyes személyek kicserélésére;
5. változatlanul hagyott műveletek egyszerűsítésére.

Természetesen a könyvtár működésének tudományos megszerzése csak abban az esetben szorítkozhat a fenti lépésekre, ha egy már létező, többé-kevésbé racionálisan kialakított szervezeti rendszer megjavításáról, továbbfejlesztéséről van szó. Abban az esetben, ha ujjonnan kell kialakítani a könyvtár működési rendjét, tevékenység-mechanizmusát, a feladat sokkal összetettebb. Ilyenkor a szervezéstudomány további módszereit, eszközeit kell igénybe venni; a művelet- és ügyiratelemezést a legapróbb részletekbe menően kell lefolytatni, felhasználva a munkaidő- és munkamozdulat-tesztet; normákat és szabványos előírásokat kell kidolgozni stb. A műveletelemzésekkel párhuzamosan vizsgálni kell azok költségkihatásait is, figyelembe véve a könyvtár működésének gazdasági lehetőségeit. Ilyen esetben a könyvtár munkájának racionális kialakítása az ismétlődő tevékenységek kiválasztásával kezdődik; majd az ezekre a tevékenységekre kidolgozott munkaidő-, munkaerőnormákkal, "standardokkal" folytatódik. Az ismétlődő tevékenységek váza köré rendeződnek az esetenkénti műveletek a leghatékonyabb kombinációban. A tevékenységek szerinti szervezést párhuzamosan követi a nyomtatványok utjainak, a tágan vett adminisztrációnak a racionális elrendezése. Az egész szervezet végül is egy viszonylag zárt, körforgó rendszert alkot, amelynek képzeletbeli középpontjában az olvasó áll a maga igényeivel.

A szervezéstudomány "felbukkanása" a könyvtárban tehát azt a kézenfekvő célt szolgálja, hogy a könyvtár alapvető feladatát - az olvasók kiszolgálását - a legkisebb anyagi és személyi ráfordítással, a legegyszerűbb adminisztrációval lássa el. Hogy ez még mennyire nem megoldott feladat, arról a szerzőknek pl. ilyen megjegyzései árulkodnak: "Ha számba vennénk valamennyi nyomtatványt, amit ma a könyvtárakban használnak, a lista elrettentő lenne" /79.p./ - valamint azok a megállapításaik, amelyek számszerűen illusztrálják, hogy jobb szervezéssel mennyi műveletet, felesleges mozdulatot, költséget stb. lehet megtakarítani.

A szerzők tényleges konkrét segítséget kívántak adni azoknak, akik ezt a feladatot komolyan kívánják venni. Könyvük nemcsak a téma

alapos feldolgozásával, kitűnő dokumentálásával; az igen hasznos illusztrációkkal tűnik ki, hanem gazdag gyakorlati utmutatásaival is. Részletesen ismerteti pl. a szervezési vizsgálatokhoz szükséges mintavételek módszereit, bevezeti az olvasót olyan számítástechnikai segédeszközök használatába, mint a logarléc, vagy az alpműveletek ellenőrzésének egyszerűsített módszerei. A gyakorlati eligazodást szolgálja elsősorban a fejezetenként tagoló, igen részletes bibliográfia is.

/Bélley L./

FOLYÓIRATCIKKEK

41/70

001.81:69.001.33/085/

A Sztroitel'nij katalog /Építőipari katalógus/, új ágazatközi tájékoztató-információs kiadvány. /Sztroitel'nij katalog - novoe mezsotraszlevoe szpravocno-informacionnue izdanie./ - KLJUCSAREV, G.V. - LAGUTIN, K.K. = Naucsno-tehnicseszka Informacija, 1.szer. 1969. 5.sz. p.5-7.

A Goszsztoj SzSzsZR /a Szovjetunió Tervhivatala/ az illetékes tárcákkal és tájékoztatási szerveikkel karöltve rátért egy perforált szabadlapokból álló, gyűrűs tékába fűzhető tájékoztató kiadvány, a Sztroitel'nij katalog /Építőipari katalógus/ publikálására. Előzőleg gondosan tanulmányozták a hasonló külföldi vállalkozásokat, annál is inkább, mivel a szabadlapok szabványosítását úgy kívánták megvalósítani, hogy azok a KGST-országok közötti információcserére is felhasználhatók legyenek.

A kiadvány a következő részekre tagolódik: "Vállalatok, épületek és építmények tustervei", "Tipuskonstrukciók, termékek és részletek az épületekhez és építményekhez", "Építőipari, közuti és kommunális gépek és berendezések", "Technológiai típus-kártyák különféle munkálatok elvégzéséhez", "Számítás-, szervezési és sokszorosító technika az építőiparban". Az egyes részeket más-más tájékoztatási intézmény gondozza, illetve adja ki.

Minden szabadlapnak igen árnyalt osztályozó rendszer alapján kifejlesztett egyedi jelzete, kódja van, úgyhogy a szabadlapokból összeálló tékák továbbépítése könnyű, s nem okozhat nehézséget az egyes lapok esetleg szükséges cseréje sem. /Az osztályozás és a kódmegállapítás módja olyan, hogy a későbbiekben a gépi keresést is ki lehet rá dolgozni./ A tékában való tájékozódás megkönnyítésére "regiszteres fűzet"-rendszerű választólapokat is kibocsátanak.

A kiadvány előnyei a következők:

megjelenésével némileg kibővült az építőipari tájékoztatás köré;

az átfutási idő 3-4 évről /amikor is könyvekben, gyűjteményekben való megjelenésre gyűjtötték össze az információkat/ 1-2 hónapra csökkent.

A vállalkozást 1968 végén /a cikk megírása idején/ 10 000 intézmény, vállalat stb. fizette elő. Ezt nem tartják kielégítőnek. Az előfizetők számát - többek között - azzal akarják emelni, hogy tovább tökéletesítik a vállalkozást, azaz megszüntetik kétségtelenül meglévő hibáit.

A vállalkozás hiányosságaival külön szeminárium foglalkozott. A ajánlásai szerint tökéletesíteni kell az osztályozási rendszert, illetve egységesíteni az osztályozás gyakorlatát, egységes módszertani utmutatót kell kidolgozni a szabadlapok szerkesztésére és terjesztésére, bővíteni kell az információk körét /anyagnormák, adatok az új technikáról, javaslatok alkalmazására stb./, ki kell küszöbölni az egyes részek elmaradásait, aránytalanságait, biztosítani kell a zavar-talan munkához a sokszorosító kapacitást. A javaslatok között az előfizetőkkel való kapcsolat-tartás szükségességére is felhívták a figyelmet.

/Futala T./

42/70

001.815:681.3:801.563

Dokumentumok automatikus indexelésének mondattani problémái.
/Problèmes syntaxiques de l'indexation automatique de documents./
- BORILLO, A. - VIRBEL, J. = T.A. Informations, 2.sz. 1968. nyár,
p.33-51.

Automatikus indexelésnek nevezzük azt az eljárást, melynek során egy természetes nyelven írt szöveget /pl. tudományos munkák kivonatát/ mesterséges dokumentációs nyelvre ültetünk át. A dokumentációs nyelvet úgy szerkesztették meg, hogy célját, az információk keresésének megkönnyítését biztosítsa. Alkotóelemei a szókészlet és a szókészlet elemei közötti lehetséges kapcsolatokat leíró nyelvtan. Az automatikus indexelés eredménye tehát felfogható olyan összefüggő gráfként, melynek csucsei a dokumentációs nyelv szókészletének megfelelő elemei, élei pedig a szavakat összekötő nyelvtani viszonyt ábrázolják. Dokumentációs nyelv felhasználásával tudunk pl. szövegeket számítógépek memóriájában tárolni.

Az automatikus indexelés első lépése a természetes nyelven írt szövegben szereplő fogalmak megfelelőinek megkeresése a dokumentációs nyelv szókészletében. A második lépésben a kiválasztott szavakat összekötő kapcsolatokat határozzuk meg, a természetes szöveg megfelelő szavai közötti kapcsolat, mégpedig mondattani vagy jelentéstani kapcsolat alapján.

Az általunk bemutatott kapcsolat-megállapítási módszereket olyan dokumentációs nyelv példájával illusztráljuk, melynek nyelvtana az ún. SYNTOL. A SYNTOL nyelvtan a szavak háromféle kapcsolatát ismeri:

"következményes" kapcsolat; dinamikus kölcsönös függőséget jelez két fogalom között

/Pl.: A hatást fejt ki B-re/;

"összehasonlító" kapcsolat, formális összehasonlítása két fogalomnak

/Pl.: A különbözik B-től/;

"összekapcsoló" kapcsolat; statikus viszony két fogalom között

/Pl.: A része B-nek

A együttjár B-vel/.

A kapcsolat-meghatározás elsődleges formája a mondattani elemzés. Ez abból az alapfeltételezésből indul ki, hogy a következményes és összehasonlító kapcsolatoknak megfelelő természetes nyelvi szerkezetek véges számuak, ezeknek jegyzékét összeállíthatjuk. Ahol tehát két szó között a természetes nyelvben ilyen kapcsolatot találunk, ennek alapján megállapíthatjuk a nekik megfelelő dokumentációs szavak közötti kapcsolatot is. Mivel azonban az elemzés kiinduló pontjai a dokumentációs nyelvben megfelelővel nem rendelkező "eszköz-szavak" /pl. előljárók, kötőszók/, ezzel a módszerrel nem minden esetben dönthető el pl. az, hogy pontosan melyik két fogalom között áll fenn a kapcsolat.

Erre és a hasonló kérdésekre jelentéstani információk igénybevételel adhatunk választ. Erre szolgál a dokumentációs nyelv szavai közötti lehetséges kapcsolatokat jegyzékszerűen tartalmazó ún. "fogalmi táblázat": a vitás esetekben ehhez fordulunk.

Összekapcsoló kapcsolatnak tekintünk végül minden olyan kapcsolatot, amely nem bizonyult sem következményesnek, sem összehasonlítóknak. Itt jelentéstani információkkal elsősorban arról kell meggyőződni, hogy a két fogalom között pl. van-e egyáltalán tényleges kapcsolat.

/Benda K./

43/70

001.85:05/051/

A kurrens szekundér információ értékelési kritériumainak kérdéséhez. /K voproszú o kriterijah ocenki tekuscej vtoricsnoj informacii./ - ZIL'BERINC, L.V. = Naucsno-tehniczeszkaja Informacija, 1.sz. 1969. 2.sz. p.3-7.

A referálólaponk egyelőre, az információkeresés gépesítésében elért eredmények ellenére is, a tájékoztatás alapvető forrásai maradtak. Számuk és terjedelmük világszerte és a Szovjetunióban egyaránt növekszik. Mind nehezebb áttekinteni, a használat szempontjából értékelni, általában: használni őket.

Ezt a folyamatot sokan a primér információk mennyiségének növekedésével hozzák csak közvetlen összefüggésbe, s a kiutat vagy a publikálás rendszerének, szokásainak gyökeres, a minőség szempontjait is ér-

vényesítő reformjában látják /B. KYLE, M.L. KOLCSINSZKIJ, Sz.L. KRUGLOV, Sz. CSAVDAROV, T. LOCSJES, J. STEVENS stb./, vagy a tájékoztatósi munka automatizálásának és algoritmizálásának sikereiben reménykednek /A.I. BOGATÜREV/.

A cikk szerzője szerint a referálólapok számának és terjedelmének növekedésében /s így értékük devalválódásában/ az is lényegesen közrejátszik, hogy a kritika ezeket a vállalkozásokat szinte kizárólagosan csak formális kritériumok /a referált címek mennyisége, a referált dokumentumfajták és típusok, bibliográfiai karakterisztika, tematikai adatok, a referált irodalom csoportosítása, mutatók, a referált irodalom nyelvi sokrétűsége, a feldolgozott folyóiratcímek/ alapján, e formális-mennyiségi kritériumok közötti összefüggések mellőzésével, alapos elemzések nélkül, ötletszerűen értékeli. S ezzel mintegy ösztönzést ad az egyre veszélyesebb burjánzáshoz.

A referálólapoknak a szerző által idézett komolyabb, a primér irodalomra alapozó vizsgálatai /L.Sz. KOZACSKOV - L.P. PRISZTANKO, M. CIGÁNIK, E. SCHWARZ - W. POWERS, K.H. BUNROCK, A. GILCHIRST, V.V. GNUMSEVA, L.V. ZIL'BERMINC, T.S. RAJOPOLAN, J. MARTIN - M. SALTER, P. CLAGUE, M. BEVERLEY, a FID-vizsgálat, J.B. REED/ egyrészt megerősítik az előbbi kritikai észrevételek jogosságát, másrészt az alábbi következtetések levonására adnak lehetőséget:

1. amíg a referálólapok a tájékoztatás alapvető forrásai maradnak, szükség van rendszeres összehasonlító értékvizsgálatukra;
2. értékelésük objektív kritériumait nem lehet a primér irodalom - elsősorban tartalmuk 85%-át kitevő folyóiratcikkek - mély elemzése nélkül kidolgozni;
3. a hagyományos formai-mennyiségi kritériumok átvizsgálására, elmélyítésére és részletekben való kifejtésére van szükség;
4. az elvégzendő vizsgálatokhoz - nem úgy, mint eddig - tüzetesen ismerni kell az egyes referálólapok "műhelytitkait", szerkesztésük metodikáját és gyakorlatát;
5. bizonyos, hogy a javasolt vizsgálatok elvégzése után korszerűsíteni lehet a szekundér információk rendszerét, jelentősen csökkenteni lehet terjedelmét, s ezzel könnyebbé tenni használatát.

/Futala T./

44/70

002:681.3:629.12

Az IDIS gépi információtároló és -kereső rendszer. /Das IDIS-System, ein Verfahren zum maschinellen Speichern und Wiederauffinden von Informationen./ - MANECKE, H.J. = Informatik, 16.k. 1.sz. 1969. p.31-35.

Az információs központot 1968-ban kezdték kiépíteni. Feladatául tűzték ki, hogy a vezetéstől a gyártáselőkészítésen keresztül, egészen a gyártásig minden területen /tervezés, vezetés, műszaki-tudomá-

nyos tájékoztatás, számvitel és statisztika/ átfogó, aktuális és célzott információt szolgáltatasson.

Erre a célra a hajóiparban már 1967 óta működő adatfeldolgozó be-
rendezéseket használták fel. Több részrendszert dolgoztak ki, melyből
egyét, az IDIS - rendszert /Information und Dokumentation im Industrie-
zweig Schiffbau = tájékoztatás és dokumentáció a hajóiparban/ ismerte-
ti a közlemény. Ez tulajdonképpen információkereső rendszer, mely
mind egyszeri visszakeresést, mind állandó figyelést képes elvégezni.
Különös előnye, hogy a dokumentum szakmai tartalmát nem egy különleges
nomenklatura /pl. az Egyetemes Tizedes Osztályozás/, hanem deskrip-
torok segítségével adja meg.

A feltételek a következők voltak:

a rendszer képes legyen sokféle információs forrás /folyóirat-
közlemények, könyvek, szabadalmi leírások, szabványok, kutatási és
fejlesztési jelentések, vásári és utijelentések, vállalati irodalom
és másfajta források/ annotációinak tárolására;

a gyarapodás havonta 1000 tétel;

a tárolandó tételek egységesen a lelőhelyet, a szerző nevét, a
címet, a forrás megjelölését és a rövid referátumot tartalmazzák;

mintegy 5000 résztvevő részére tegye lehetővé a szelektív tájé-
koztatást;

tegye lehetővé a téma szerinti keresést;

vegye figyelembe a hajóipari dokumentáció különleges követelmé-
nyeit;

legyen lehetőség a rendszer további kibővítésére mind a volumen,
mind újabb szakterületek, mind a kiadványszerkesztő rendszerek irá-
nyában.

Az IDIS-rendszer három jól elkülönült részből tevődik össze:

a dokumentációs részből /információtárolás/;

a témafigyelésből; és a

kereső részből.

Az új gépi rendszer mellett fent marad a referátumszolgáltatás
is, éspedig addig, amíg lehetőség nem lesz arra, hogy a központilag
tárolt információk a távközlési hálózaton keresztül is hozzáférhető
legyenek. Eddig az ideig szükség van a figyelőkarton szolgáltatásra
épülő helyi kartotékrendszerekre is.

A rendszer központja egy CDC 1604-A típusu computer, amelynek
műszaki paramétereit a következők:

a belső memória kapacitása 32 000 48 bit-es szó, 4,8 μ s hozzáférési idővel;

mind lyukkártyás, mind lyukszalagos bemenettel rendelkezik;

135 pozíciós sornyomtatója percenként 1000 sor kinyomtatására képes.

A kereső programot FORTRAN nyelven irták meg.

A dokumentumok tartalmi ismérveinek megadására a 2000 deszkriptorból álló /6000 tárgyszót tartalmazó/ vizijármű-hajóépítési tezauruszt használják. A tezaurusz tárgyszavait négy csoportba sorolják be /deszkriptorok, deszkriptor és a felsőbb szintű fogalom, helyettesítés egy deszkriptorral, helyettesítés két deszkriptorral/. Adatok megadására számok is szolgálhatnak deszkriptorként.

A mágnesszalagon tárolt deszkriptor segítségével ellenőrzik az indexelést is.

A bemenet részére a 80 oszlopos lyukkártyás bemenet követelményeinek megfelelő űrlapot terveztek. Ez szolgál a rendszer alapbizonylatként.

A témafigyelés céljaira a felhasználó által megadott kérdésnek a tezaurusz nyelvére történő átfogalmazása után 14 naponként megvizsgálják az újonnan beérkezett anyagot és a kérdésre releváns információt a felhasználónak megküldik. Fontosabbnak tartják azonban a keresőprogram alkalmazását.

A keresésnél alkalmazott kérdés megfogalmazására használható logikai műveletek:

a logikai összeg /A vagy B/;

a logikai szorzat /A és B/;

a negálás /nem A/ és

a számadatok egyezőségének megállapítása /pl. a 10 000 bruttó-regisztrertonnás hajók/.

A keresés eredményeképpen a felhasználó csak az általa igényelt adatokat /pl. a címet, a forrást vagy a referátumokat is/ kapja meg. Egyidőben kb. 20 kérdés futtatható. A válasz néhány perc alatt előáll.

Az IDIS-rendszer a Német Demokratikus Köztársaság első, gyakorlatban is alkalmazható rendszere. Előnyei a következőkben foglalhatók össze:

a dokumentumok szakmai tartalma teljes pontossággal kifejezhető;

az irodalmi adatok feldolgozásának és a rendszerbe történő bevitelének időtartama megfelelően rövid;

mindenfajta szakirodalmi forrást figyelembe vesz;

szelektív és igen rövid átfutási idejű témafigyelést végez;

nagyon komplex kérdésekre is gyorsan válaszol;
az információveszteség kicsi.

A továbbiakban a rendszer kibővítésre kerül a rokon szakterületek, technikai lehetőségek /mikrofilmes rendszer, távközlési hálózat/, valamint a számítógépes kiadási tevékenység irányában.

/Schiff E./

45/70

002:80:061.2

Az Alkalmazott Nyelvtudományi Központ dokumentációs tevékenysége.
/Documentation at the Center for Applied Linguistics./ - PIETRZYK, A.
= T.A. Informations, 2.sz. 1968. nyár, p.52-57.

A Center for Applied Linguistics /Alkalmazott Nyelvtudományi Központ/ nemzetközi szervezet, mely 1958 óta clearinghouse-ként és az alkalmazott nyelvtudomány problémáinak megoldásában tájékoztatási koordináló szervként működik.

A központ évek óta közreműködik és anyagilag hozzájárul egy fontos információszolgáltatás, a Bibliographie Linguistique kiadásában, melyet a Comité International Permanent des Linguistes /Nemzetközi Állandó Nyelvész Szakbizottság/ ad közre.

Komoly erőfeszítéseket tesz az átfogó, modern, nemzetközi érdeklődésre számotartó LINGS /Language Information Network and Clearinghouse System = Nyelvészeti Tájékoztatási Hálózat és Szolgáltatási Rendszer/ programtervének kidolgozására és létrehozására.

A US Office of Educational /Amerikai Oktatásügyi Hivatal/ köztött egyezménynek megfelelően az ERIC /Educational Resources Information Center = Oktatási Források Tájékoztatási Központja/ 1966-ban hozta létre a Clearinghouse for Linguistics and the Uncommonly Taught Languages-t /Nyelvtudományi és nem-hagyományos módszerekkel oktatott nyelvek Kliring-intézete/. Fő feladata, hogy gyűjtse, feldolgozza és terjessze a nyelvészettel összefüggő információkat, a legújabb anyagokat, különösen a nem-hagyományos, nem publikált report-irodalmat, de a periodikus folyóirat-irodalomnak egy részét is. A kívánt anyag indexelt, kivonatolt és raktározott formában áll rendelkezésre. Az ERIC információszolgáltatásai keretében gépi feldolgozásu, annotációkkal ellátott bibliográfiát vagy akár az egész dokumentumról mikrofilmet bocsát az érdeklődők rendelkezésére. A clearinghouse segíti az ERIC hálózatban használt oktatási fogalmak szabványszerű tezauszának fejlesztését.

A Center for Applied Linguistics az USA-ban és más országokban végzett nyelvészeti kutatási tevékenységről szervezett és folyamatos nyilvántartást vezet, melyet report-sorozat formájában, Language Research in Progress /LRIP/ ad közre.

A Központ másik kiadványának, a Linguistic Reporter című periodikumnak 4000 bel- és külföldi előfizetője van.

A Központ kapcsolatot tart a FID-del és a GEISCNRS-sel /Group d'Étude sur l'Information Scientifique du Centre National de la Recherche Scientifique = Tudományos Kutatások Országos Központjának Tudományos Tájékoztatói Tanulmányi Csoportja/ /Marseille/.

Nemcsak a szűkebb értelemben vett dokumentációs terület terén nyújt szolgáltatást, hanem a határterületekkel is foglalkozik, kiadja az Annual Review of Information Science and Technology; a Documentation Abstract; a Bibliography on Information Science and Technology című kiadványokat.

A másik jelentős fejlődést a University of Minnesota /Minnesotai Egyetem/ kezelésében működő ERIC Clearinghouse on Library and Information Science /Könyvtári és Tájékoztatótudományi Kliringintézet/ jelentette.

A nyelvtudomány terén létesített modern tájékoztatói rendszerrel felmerül a technikai eszközök és eljárások tervezésének és tanulmányozásának problémája. A fejlődés ütemétől függően a nyelvtudomány területén készíteni kell egy tezauszst.

1967-ben létrehozták a FID/LD-t /Committee on Linguistics in Documentation = Nyelvészeti Dokumentációs Bizottság/, ezzel is bizonyítva a nyelvészet és dokumentáció összefüggéseit.

/Hillier Z.-né/

46/70

002.55:624.121.2

A közetmechanikai irodalom tájékoztatói rendszere. /The design of an information system for the literature of rock mechanics./ - GRALLEWSKA, A. = Journal of Documentation, 24.k. 3.sz. 1968.szept. p.197-209.

A cikk a londoni Imperial College of Science and Technology /Műszaki Főiskola/ rendszerét ismerteti.

A rendszer olyan megoldást képvisel, ahol a szakterület interdiszciplináris jellege és más okok miatt is az irodalom szóródása meglehetősen nagy; a felhasználók maguk is aktív tényezői a rendszer kifejlesztésének és működtetésének; nagymennyiségű anyag gyűlt össze a rendszer felépítésig is: mind az irodalom állandó figyelésére, mind retrospektív keresésre lehetőséget kellett biztosítani a rendszerben: mindezt a szokványos adatfeldolgozó berendezések használatával érték el.

Az ilyen, ujonnan kialakuló, rohamosan fejlődő határterületi tudományok, mint a közetmechanika is, sok közös sajátossággal rendelkeznek. Így pl. rendszerint jelentkezik az a probléma, hogy a terület pontos körvonalainak kialakulása előtt, de még sokszor az ezután megjelenő irodalom is, erősen szóródik. Ez megnehezíti a tájékoztatói igények ki-elégítését, sőt ugyanakkor a fejlődő tudományág nem rendelkezik megfelelően összefogott szellemi és anyagi kapacitással a szükséges tájékoztatói rendszer önálló működéséhez. A munkát tehát bizonyos mértékben át kell hárítani a felhasználókra, másrészt az adatfeldolgozó berendezések használatával a rutinmunkát csökkenteni kell.

A kőzetmechanika - feladata a mechanikai hatásnak kitett kőzetek viselkedésének tanulmányozása - kb. 1958 óta jelentkezik önálló diszciplínaként. Ennek ellenére sem olyan folyóirat, sem olyan nemzetközi intézet, mely ezzel a területtel elsődlegesen foglalkozna, nincs. Szórt irodalma viszont annál bőségebb.

A rendszer kidolgozóinak még a rendszerszervezési munka megkezdése előtt meg kellett ismerniük a rendszer felépítéséhez a felhasználók tájékoztatási igényeit, szokásait; az információ szóródásának mértékét a különböző folyóiratokban; meg kellett határozniuk a rendszer által érintendő szakterület határait és a leghatásosabban alkalmazható indexelő nyelvet. Az igények elemzésénél kitűnt, hogy hetenként 5-10 retrospektív és 20 - főleg adatokra vonatkozó - egyéb keresési igény futhat be a rendszerhez. A felhasználók szerint a kérés egy-két napos átfutási ideje még megengedhető.

Begyűjtötték az eddig a kutatóknál saját kezdeményezésre összegyűlt primer és szekunder információt; cikkeket, különlenyomatokat, feljegyzéseket, kis kartotéktárakat, referencialistákat, tömörítvényeket stb. Mintegy 8000 tétel gyűlt össze ily módon. Az évi gyarapodást 2-3000-re becsülik. Ez az anyag mintegy 20 primer és 70 szekunder jellegű folyóirat és egyéb források figyelésével gyűjthető be. A figyelt folyóiratok száma rövidesen 300-ra emelkedik. A rendszer kb. 100 felhasználóra számíthat.

A kielégítendő feladatokkal kapcsolatban ezenkívül a következőket állapították meg:

a rendszernek tartalmaznia kell minden kőzetmechanikai tárgy dokumentumot és a rokonterületek /geológia, bányászat stb./ válogatott irodalmát is;

tájékoztatást kell nyújtania témafigyelés és retrospektív keresési szinten, valamint a tervezett, folyamatban lévő és befejezett kutatási munkákról is;

mód legyen annak a jelzésére, hogy az adott dokumentum tartalmaz-e mért adatokat is;

mind manuális, mind computeres keresésre lehetőség legyen;

mivel a tárgykör új és változásokra számítani lehet, a felépített rendszer legyen megfelelően rugalmas.

A 8000 dokumentum előkészítése során kialakították a hivatkozási kód strukturáját /alapul véve a CODEN rövidítéseket/, és a tételeket megfelelő módon egységesítve, a címekben a releváns szavakat pozitív kijelöléssel ellátva, lyukkártyára lyukasztották.

A lyukkártya input felhasználásával IBM 7094 computeren KWIC-indexet állítottak elő. Az IBM cég által adott program közvetlen alkalmazása, tapasztalataik szerint, több nehézséggel járt.

A KWIC-index mellett szerzői névmutató, forrásindex és tárgyszó statisztika is készült.

Ezzel a régi anyagot - bár nem nagy mélységben, de a rendelkezésre álló csekély erővel a lehető legteljesebben - feldolgozták. Az 1967 után publikált anyaggal már másképpen jártak el.

A primer irodalmat átvizsgálva válogatják ki a rendszerbe felveendő dokumentumokat, majd mindegyiket indexelik, átlagosan 10-12 deskriptorral. Ezt a munkát a tárgykör szakemberei, kutatói végzik /kutatónként két-két folyóiratot adtak ki állandó figyelésre/. Az input ezenkívül tartalmazza a teljes bibliográfiai hivatkozást, sőt ha arra szükség van, referátumot is. Az indexelés segítésére kis fazettás rendszert dolgoztak ki, és ennek használatára gyakorlatokon képezték ki az indexelést vállaló szakembereket. A releváns szavak statisztikáját felhasználva kötött karakterszámú /maximálisan 18/, de esetleg több szóból összetett deskriptorokból álló tezaurusz kidolgozását indították meg. A tezaurusz struktúrája azonos a Thesaurus of Engineering Terms struktúrájával.

Adatrögzítésre lyukszalagos írógépet /Flexowriter/ használnak, melyen az adatrögzítéssel egyidőben elkészül a katalóguskártya /pl. a témafigyelés céljaira, különböző rendezési elvű kartotékokhoz stb./, vagy egyéb rendezett jegyzék is. Ugyanakkor - mivel a kézi keresésű rendszerben vagy a computerhez bemenetként - lyukkártyára is szükség van, ezt a lyukkártyát a lyukszalagírógéphez konverter segítségével illesztett kártyalyukasztó /IBM 026/ állítja elő. Ez a típus képes a lyukasztott kártyák feliratozására is.

Havonta egyszer tárgyköri mutatóval ellátott bulletint is előállítanak. Elkészítik az 1967 előtti anyag feldolgozásához hasonlóan a KWIC-indexet is, de úgy, hogy a címeket kiegészítik a deskriptorokkal, és úgy végzik el a permutálást. A fent említett kis fazettás rendszer segítségével a kulcsszavakat két jelből álló csoportokká is állítják, és így is készítene mutatót. /Ezt az indexet a gép memóriájában tárolva, a gépi információkeresés stratégiája igen egyszerűvé válik./

A későbbiekben is csak nagyon bonyolult esetekben végzik a keresést géppel.

A rendszer megtervezői remélik, hogy munkásságukkal képesek lesznek egy országos vagy nemzetközi méretű közetmechanikai tájékoztatási rendszer kiépítésére.

/Schiff E./

47/70

002.55:658.8.012.12

Információs szolgáltatások és piacutatás. /Information services and market research./ - HILL, D.W. = Aslib Proceedings, 21.k. 2.sz. 1969. p.59-63.

Az információs források fogalmával, valamint a források lelőhelyével összefüggő problémák felvetése után a cikk arra a kérdésre keres választ, hogy milyen információs források használhatók fel a legjobban a piacutatási munkában. Ezzel kapcsolatban felhívja a figyel-

met arra, hogy a piackutatás azok közé a multi- vagy interdiszciplináris tevékenységek közé tartozik, amelyekkel az utóbbi években a tudomány és a technológia területén mind gyakrabban találkozunk. Ebből kifolyólag a piackutatásnak rendkívül szerteágazó és széles körű információkra van szüksége. Ismerni kell a népeségi, jövedelmi, termelési és külkereskedelmi statisztikákat éppen úgy, mint a történeti és földrajzi/éghajlati, geológiai stb./ adottságokat, vallási viszonyokat, népszokásokat stb. A piackutató számára tehát minden információ érdekes lehet, a nehézség abban áll, hogy el kell választani a fontos adatokat a kevésbé fontosaktól.

A piackutatáshoz szükséges információknak két fő csoportját lehet megkülönböztetni: az egyikbe a műszaki-technológiai ismeretek és mindenféle statisztikai adatok tartoznak. Ezek forrásai a műszaki és tudományos szakirodalom legfontosabb eredményeiről tájékoztató referáló folyóiratok /abstracts journals/ és a táblázatos statisztikai kiadványok. A műszaki-technológiai információkat az utóbbi években mind jobban rendszerezik /kodifikálják/ indexelt kiadványokban, s így a kutató számára szükséges ismeretek könnyebben kezelhetővé és hozzáférhetővé válnak. A statisztikai információk - legalábbis, amelyek a piackutató számára hasznosak - kevésbé rendszerezettek és általában nem elég frissek.

Az információk másik fő csoportjába az általánosabb jellegű ismeretek tartoznak. Ezek a legkülönbözőbb - sokszor egész jelentéktelennek tűnő - forrásokban rejtőznek, vagy éppenséggel, esetleg csak egy-egy meghatározott személy szerepel forrásul. Szükség lehet olykor konzultációra is valamely meghatározott terület elismert szakértőjével. Az információszerzés útja tehát nagyon könnyűnek nem mondható, de ha nem így volna, nem lenne szükség könyvtárakra, tájékoztatói központokra. A publikált és indexelt források az információszerzés konvencionális útját jelentik, a nem-konvencionális utak közé pedig a személyes kapcsolatok tartoznak, illetve azok a nem-publikált források, amelyekhez éppen a személyes kapcsolatok révén lehet hozzájutni.

Végezetül a cikkíró által képviselt intézet, a Shirley Institute, információs tevékenységéről tájékozódhatunk. Szóbanforgó intézet büszkélkedhetik a textil szakmában a világon a legjobb és legátfogóbb könyvtárral. Tájékoztató részlege kéthetenkénti összefoglalást ad ki a világ textilipari szakirodalmáról. Ez nem csupán műszaki-tudományos, hanem gazdasági és statisztikai információkat is tartalmaz, és az egész világon hozzáférhető a Textile Abstracts révén.

/Kápolnai I./

48/70

002.55:659.23

Gazdasági tájékoztatás a gyakorlatban. /Informacja ekonomiczna w praktyce./ - BACZYNSKI, J. - WYSOCKI, H. = Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji, 14.k. 2.sz. 1969. p.9-12.

Noha a gazdasági tájékoztatás megjavításának kérdése több év óta szerepel napirenden, mindmáig nem rendelkezik kidolgozott metodikával

és a működéshez szükséges eszközökkel. A rendezés bonyolult voltára utal, hogy számos más országban - így pl. az NDK-ban - ugyancsak nehézségek mutatkoznak a gazdasági tájékoztatást illetően.

A gazdasági tájékoztatást a szakirodalmi és a gazdasági tájékoztatási munkahelyeknek együttesen kellene biztosítaniuk. Ezt sugallja egyébként a Lengyel Minisztertanács 1964. évi 224.számú - nem egészen hibátlan - utasítása is, amely a gazdasági szolgáltatások kérdéseit igyekszik rendezni.

A szakirodalmi tájékoztatási munkahelyek a gazdasági tájékoztatás színvonalasabbá tételéhez külön gazdasági információk kartotékok létesítésével és fejlesztésével járulhatnak hozzá. E külön kartotékokra azért van szükség, mert a műszaki szakirodalomban a gazdasági kérdések általában a műszaki kérdések függvényeként szerepelnek, s így ha nincs ilyen szempontú figyelés és feldolgozás /kartoték/, a gazdasági információk egyszerűen elsikkadnak.

Természetesen a saját gyűjtésű, feldolgozású gazdasági információkat ki kell egészíteni - a szakterület jellegének megfelelően - a gazdasági tájékoztatási kiadványok anyagaival, más intézmények ilyen jellegű feltárásaival, még ha ez ma Lengyelországban igen nehéz feladat is.

Az intenzívebb munkát ebben a vonatkozásban a megfelelő képzettségű szakemberek hiánya, a létszámprobléma és a bérezés alacsony volta rendkívüli mértékben akadályozza.

/Futala T./

49/70

002.63:659.24/489/

A dán műszaki tájékoztató szolgálat /DTO/. /The story of DTO /Dansk Teknisk Oplysningstjeneste/: Danish Technical Information Service./ - KLINTØE, K. = Annals of Library Science and Documentation, 15.k. 1.sz. 1968.márc. p.1-6.

A szerző, aki egyébként okl. mérnök és a FID/II elnöke, 1956 óta a címben jelzett intézmény igazgatója. Az intézmény célja szoros kapcsolat létesítése a dán ipar és a műszaki kutatás között. A kutatás útján nyert új tudás csak akkor válik igaz értékkel a közösség számára, ha mérhető eredményei vannak a termelésben. Az ipar az új ismeretek fogyasztója, a DTO /Dansk Teknisk Oplysningstjeneste = Dán Műszaki Tájékoztató Szolgálat/ pedig azok forgalomba hozó szerve. A szerző a FID tokiói konferenciájáról hazatérőben rövid tartózkodásra megszakította utját Delhiben, és ott tudósok és dokumentalisták előtt tartotta ezt az előadást, amely a fent megjelölt folyóiratban megjelent.

1964-ben Dánia 4,7 millió lakosából 409 000 főt foglalkoztat az ipar. A dolgozók 35%-a 5500 olyan kis üzemben dolgozik, amelyek 10-100 személyt foglalkoztatnak, 500 személynél többet foglalkoztató üzem száz van az országban, és az iparban foglalkoztatott személyek 28%-a dolgozik bennük. 1957 és 1963 között az ipar részesedése az összes nemzeti termelésben 78%-kal nőtt, és az építőiparral együtt szá-

mitva, az összes nemzeti termelés 40%-át teszi ki. A dán ipar részese-
dése az exportban 1913-ban 12% volt, 1966-ban 52%.

Ma ismerni kell a keresletet, a piacot és azt kell termelni, amit a piac, a vásárlóerő kíván. Ez azt jelenti, hogy egy vállalkozás versenyképességét szakmai ismeretei és az a képessége határozza meg, hogy ismereteit eladható árukra tudja átváltoztatni. Ehhez megfelelő szakképzett személyzetre van szüksége. Dániában 3155 vállalat foglalkoztat 1-3 mérnököt és 20 vállalat foglalkoztat 50-nél több mérnököt. A cikk ebből azt a következtetést vonja le, hogy csak kevés vállalat rendelkezik olyan személyzeti kapacitással, amely a tudás hatékony felhasználásához szükséges.

Ezután áttér a cikk a DTO működésének és feladatainak ismertetésére. A DTO vállalta azt a feladatot, hogy a tudást adja el, mint árucikket. /Ezt a felfogást, illetve annak elemeit és az elemek áramlását szintén diagramban szemlélteti a szerző. Az elemek: gyáros, áruk, raktár, gyári prospektus /árjegyzék/, reklám és eladás, fogyasztó, tudomány és kutatás, jelentések és publikációk stb., könyvtár, dokumentáció, tájékoztató szakember és újból a gyáros/.

Ha a tudást úgy fogjuk fel, mint árut, a kutatót, mint termelőt és az ipart, mint fogyasztót, akkor a tájékoztató szolgálatnak a következő tényezői vannak: a várható piac /tájékoztató igénylők/ szerkezetének vizsgálata, a tájékoztató kereslet változatainak vizsgálata, a tájékoztató kereslet fejlődése és annak ösztönzése, az "árúkeszlet" /a tájékoztató anyag/ aktiválás, a rendelkezésre álló áruk /tájékoztató anyag/ felkutatásának és felhasználásának gyakorlása, összekötő szolgálat a "fogyasztók" /az ipar/, a "raktárak" /a tájékoztató anyag lelőhelyei/ és a "gyártók" /kutatók és tudósok/ között.

A DTO 1956-ban létesült az ATV /Dán Műszaki Tudományos Akadémia/ keretében, 1960-ban a dán tudományos és ipari kutatási tanácshoz csatolták. A DTO-t a kormány szubvencionálja, de saját vezetősége van. Eleinte a hagyományos tájékoztató szolgálati tevékenységeket végezte, újabban azonban mind nagyobb hangsúlyt kap működésében az ipar és a kutatás kapcsolata, valamint a szóbeli érintkezés fejlesztése. Módszerei: helyszíni kapcsolatok, aktív tájékoztatás és kölcsönzés, konferenciák, tanfolyamok és gyakorlatok, kérdés-felelet szolgálat, tanácsadás ipari tájékoztató szolgálatok létesítésére, szakosított tájékoztató szolgálat. A cikk ezután részletesebben is kifejti, hogy mit ért közelebbről az itt felsorolt módszereken. "Aktív" tájékoztatáson pl. a differenciált és közvetlen személyi kapcsolatokon nyugvó tájékoztatást érti. A "kérdés-felelet" módszer taglalásánál említi, hogy a DTO "bizalmas" tájékoztatásokat is ad kérésre. Halászat, mezőgazdaság, erdőgazdaság, kertgazdaság, építőipar és kereskedelem számára a DTO nem teljesít tájékoztató szolgálatot, de a halászatból, mezőgazdaságból, erdőszektorból és kertgazdaságból származó termékek feldolgozó ipara, valamint az építőanyag-ipar számára igen.

Hagyományos könyvtári és dokumentációs szolgáltatásokkal a DTO nem foglalkozik. Tevékenysége azonban előmozdítja az ezek iránti igények növekedését, és ezeket az igényeket könyvtárakban, dokumentációs központokban, kutatólaboratóriumokban lehet kielégíteni.

Bár a DTO elsősorban nem a nyomtatott anyaggal foglalkozik, de azért beszerzi kutatóintézetek évi jelentéseit, címjegyzékeket, műszaki jelentéseket, bibliográfiákat, kereskedelmi és gazdasági beszámolókat, tehát olyan anyagot, amely tevékenységét előmozdithatja, azonban könyvkereskedésekben és könyvtárakban általában nem található. Beszerez továbbá olyan folyóiratokat, amelyeket csak kevés vállalat tud rendszeresen figyelemmel kísérni. Ezekből kivonatokat készít, és a gyárak és intézmények között terjeszti azokat.

A cikk végül statisztikai kimutatásokat közöl az 1967. évre vonatkozóan. Van egy kimutatás a végzett munka megoszlásáról, amelyből az látható, hogy munkájuk tulnyomó részben az előbb említett értelemben vett "aktív" tájékoztatásból és dokumentumok kölcsönzéséből állott. Az intézet létszáma 26 fő; ebből 12 mérnök, 1 közgazdász és 13 gépíró, valamint adminisztratív munkaerő. Kiadásaik összesen 1 848 000 dán koronát tettek ki, amiből 1 324 000 dán korona esett a fizetésekre. Ezeknek a kiadására fedezetül szolgált 172 000 dán korona saját bevétel és 1 676 000 dán korona szubvenció. /1 USA dollár = kb. 7 dán korona/.

/Moravék L./

50/70

002.63/520/:651.838.8:681.3

A Japán Tájékoztatói Központ a világon egyedülálló computeres rendszert alkalmaz. /Japan Information Center uses unique computer system./ - .FUWA, H. = Industrial Research and Development News, 3.k. 2.sz. 1968.dec. p.5-8.

A JICST /Japan Information Center of Science and Technology = Japán Tudományos és Műszaki Tájékoztatói Központ/ nem-haszonra dolgozó, a kormányzat és az ipar által nyújtott juttatásokból fenntartott intézet. Munkája hatékonyabb végzésének elősegítésére a világon egyedülállóan olyan computeres rendszert épített ki, amelyben lehetőség van japán és kínai eredetű írásjelekkel irt szövegek feldolgozására is.

A clevelandi /USA/ Western Reserve University /Western Reserve Egyetem/ 1957-ben elért eredményei alapján kezdték el tájékoztatógépítési kísérleteiket, 1959-60 között lyukkártyás adatfeldolgozó rendszer, majd közbülső lépésként /már 1960-ban/ közepes méretű mágnesszalagos computer alkalmazásával. 1967-ben került sor egy nagy memóriakapacitású, osztott-idős computer alkalmazására, mely latin, görög, cirill-, valamint japán, kínai betűs szövegek tárolására, keresésére és ezekből összeállított kiadványok szerkesztésére alkalmas. Segítségével állítják elő a központ vezető kiadványa, a Current Bibliography on Science and Technology c. folyóirat különböző sorozatait.

Száznál több műszaki-tudományos képzettséggel rendelkező dokumentalista végez elemző, osztályozó munkát, és közel 3000 külső munkatárs referál a Központ részére. A munka volumenére jellemző, hogy az elkészített referátumok száma 1967-ben 367 000 volt.

A Current Bibliography... kézi összeállítása a következő műveleteket igényelte: a referátumok gépelése az előírt méretű cédulákra eredeti címmel együtt, ETO számmal és a forrás pontos megjelölésével; a cédulák összemontírozása; sokszorosítás ofszet eljárással. A technikai műveletek átfutási ideje 3 hónap volt. A computer alkalmazása a technikai műveletek /a szöveg gépi információhordozón való rögzítése; a computeres szerkesztés; a kész szöveg nyomtatása különleges gyorsnyomatóval filmre, a sokszorosítás elvégzéséhez/ átfutási idejét kb. 1,5 hónapra csökkentette. A felhasznált computer-rendszer - japán gyártmányu FACOM 230-50 és 270-20 típusok - 3071 különböző karakterrel /írásjellel/ képes dolgozni. A szöveg katódsugárcsöves készüléken kivetítve jelenik meg; a sokszorosításhoz használt film beépített automatikus fényképezőgép segítségével állítható elő.

A computer segítségével a Current Bibliography ... mágnesszalagon tárolt anyagából szerzői és tárgymutatók összeállítására is lehetőség nyílik. Ez azt jelenti, hogy a manuálisan 8 hónapig tartó munka helyett az index az évfolyam utolsó füzetével párhuzamosan készülhet el. A computeres rendszer három évi üzemelése után az összesített anyagból már információkeresést is vállal majd a Központ.

A feldolgozott tételek 31%-a az USA-ból, 18%-a Angliából, 15%-a a Német Szövetségi Köztársaságból, 7-7%-a Franciaországból és a Szovjetunióból, 2%-a Olaszországból származik.

Közel 7000 műszaki-tudományos periodikumot dolgoz fel rendszeresen, és eddig mintegy 40 000 kutatási jelentést is tartalmaz a rendszer. A könyvtári műveletek elvégzését is tervbe vették; a módszer kidolgozása folyamatban van. Valószínűleg ugyanennek a computernek a segítségével állítják majd elő a folyóiratok nemzeti bibliográfiáját is.

Mivel azonban az egyes műveletek automatizálásától függetlenül a referálás és az osztályozás változatlanul súlyos gondokat jelent, tervbe vették a beszerezhető mágnesszalagos szolgáltatások - elsősorban a MEDLARS /Medical Literature Analysis and Retrieval System = Orvostudományi Irodalomlemez és Visszakereső Rendszer/ orvosi anyagának - az igénybevételét is.

Az információkeresés első alapfeltétele a megfelelő tezauszok, kulcsszó-gyűjtemények kialakítása. Ebben a munkában jelentős segítséget nyújt a computer alkalmazása. Nemkülönbön igen előnyösen használható fel a hivatali rutinmunkában is.

A computeres rendszer segítségével a Központ a következő kiadványokat publikálja:

a Current Bibliography on Science and Technology 9 sorozata: Gépészet; Elektronika és elektrotechnika; Földtan, bányászat, kohászat; Építészet, ut, hid, közlekedés; Elméleti és alkalmazott fizika /kéthavonként/, az Atomenergia /izotópok és a sugárkémiai sorozat/; Vezetés - szervezés; Japán kémiai referátumok /havonként/; Kémia és vegyipar /három havonként/;

Külföldi szabadalmi ujdonságok /hetenként/;

Dokumentáció és információ /havonként/;

Műszaki tájékoztatás kisvállalatok részére /kéthavonként/;

Tengerentuli műszaki ujdonságok /havonként/.

A Központ költségeinek 50%-át a kormányzat biztosítja, míg a másik 50%-ot az ipartól kapja; 1966-ban összesen 2 660 000 dollár állt rendelkezésére /1960-ban 580 ezer dollár/.

/Schiff E./

51/70

025.17:025.3

Adalék a speciális irodalomfajták katalogizálásának kérdéséhez.
/Příspěvek k otázce katalogizace speciálních druhů literatury./
- PROCHÁZKOVÁ, D. = Technická knihovna, 1969. 13.k. 3.sz. p.83-88.

A Technická knihovna Výzkumného ústavu pro hnedé uhlí v Mostě /a mosti Barnaszen Kutató Intézet Műszaki Könyvtára/ a kutatási és utijelentéseket, a reportokat, a konferenciák kiadványait, a bibliográfiákat, a vállalati irodalmat ORSZÁG + TESTÜLET + /ahol értelemszerűen szükséges/ MŰKÖDÉSI VAGY KONFERENCIA-HELY-típusú testületi rendszó alatt, a nemzetközi szervezetek és testületek kiadványait az illetékes szervezet vagy testület neve alatt, a szabadalmi leírásokat ORSZÁG + SZABADALMI LAJSTROMSZÁM, a szabványokat ORSZÁG + SZABVÁNY-SZÁM, a fordításokat ORSZÁG + FOLYÓIRATCÍM-típusú rendszó alatt katalogizálja. /Természetesen az esetleges szerzők és egyéb közreműködők nevét is felvezetik és utalót készítenek róluk./ A katalógusokban az egyes országokon belül választólapok segítségével csoportokat képeznek az egyes dokumentumfajták, illetve különösen fontos testületek szerint.

Ezek az elhatározások, minthogy a 01 0195 számú címléirési szabvány nem foglal állást e tekintetben, helyiek. A használók gyakorlati szükségletein túl a következők szólnak az ismertetett gyakorlat mellett:

lehetőséget ad a helyi tájékoztatási központ teljes fordítói és dokumentációs tevékenységének nyilvántartására;

az Intézet kiadványi tevékenységének figyelemmel kísérésére;

áttekintés szerzésére azokról az intézményekről, testületekről stb., amelyek tartalmi tevékenysége az Intézet számára a legfontosabb;

megkönnyíti az érdemi állománygyarapítást,

a cserepartnerek áttekintését.

/Putala T./